

Vers una cultura d'acollida a la universitat: opinió dels estudiants de primer de grau de la Universitat de Lleida sobre el Programa d'Acollida

Òscar Flores i Alarcia
Ramon Camats i Guàrdia
Isabel Del-Arco Bravo
Francesc Alaminos Fernández
Josep Blázquez Miret

Universitat de Lleida. Departament de Pedagogia i Psicologia. Espanya
Equip de Desenvolupament Organitzacional (EDO-UDL)
edo@pip.udl.cat
oscar@ice.udl.cat
rcamats@xtec.cat
del.arco@pip.udl.cat
f.alaminos@pip.udl.cat
josepblazquez@hotmail.com

Rebut: 24/1/2012
Acceptat: 7/8/2012

Resum

En els darrers anys les institucions universitàries han introduït programes per acollir els estudiants de nou ingrés amb la finalitat de facilitar-los la integració a la institució on inicien els estudis universitaris. El treball parteix d'un qüestionari passat als estudiants de primer de grau de la Universitat de Lleida en finalitzar el Programa d'Acollida que aquesta va desenvolupar el setembre de 2009. Els objectius eren avaluar la funcionalitat del programa, a fi d'introduir-hi millores, i també relacionar diverses variables com el grau de motivació inicial dels estudiants, la seva percepció de la utilitat del programa i les expectatives d'èxit en els estudis acabats de començar. El treball conclou que aquestes variables estan relacionades estretament i proposa millores quant a elements per introduir en el programa i augmentar la satisfacció dels estudiants.

Paraules clau: acollida universitària; motivació; retenció d'estudiants.

Resumen. *Hacia una cultura de acogida en la universidad: opinión de los estudiantes de primero de grado de la Universidad de Lleida sobre el programa de acogida*

En los últimos años las instituciones universitarias han introducido programas para acoger a los estudiantes de nuevo ingreso con el fin de facilitarles su integración en la institución donde inician los estudios universitarios. El trabajo parte de un cuestionario realizado a los estudiantes de primero de grado de la Universidad de Lleida al finalizar el programa de acogida que esta ofreció en septiembre de 2009. Los objetivos eran evaluar la funcionalidad del programa, con el fin de introducir mejoras, y también relacionar varias variables como el grado de motivación inicial de los estudiantes, su percepción de la utilidad del programa y las expectativas de éxito en los estudios acabados de iniciar. El trabajo concluye que estas variables están relacionadas estrechamente y propone mejoras en cuanto a elementos para introducir en el programa y aumentar la satisfacción de los estudiantes.

Palabras clave: acogida universitaria; motivación; retención de estudiantes.

Abstract. *Towards a culture of welcoming to university: what the students of the first degree course of the University of Lleida think about the welcome program*

In recent years universities have introduced programs to accommodate students of new recruits in order to facilitate their integration in the institution. The work is based on a survey of first grade students at the University of Lleida at the end of the welcome program that this institution held in September of 2009. The surveys' objectives were to assess the functionality of the reception program, in order to introduce improvements, and also establish the relationship between variables such as degree of motivation of students, their perception of the usefulness of the program and the expectation of their successes in studies that they had just began. The paper concludes that these variables are closely related and suggests improvements to be made in terms of program elements in order to increase students' satisfaction.

Keywords: welcome program; motivation; student retention.

Sumari

	Introducció	Discussió dels resultats
Abandonament i Programes d'Acollida a la universitat		Conclusions
Contextualització i objectius de l'estudi	Metodologia	Propostes per millorar el Programa d'Acollida
	Resultats	Referències bibliogràfiques
		Annex

Introducció

Les universitats espanyoles i catalanes estan desenvolupant cada vegada més programes d'acollida, tutorització i mentoria per als estudiants de primer curs dels graus. La Universitat de Lleida (UdL) n'implementa un des del curs 2008-2009 per oferir orientacions que els facilitin la integració a la institució.

Per avaluar aquest Programa d'Acollida, dut a terme la primera setmana del curs 2009-2010 es van recollir una sèrie de dades dels alumnes per valorar els seus coneixements previs respecte als estudis que estaven a punt de començar i la seva satisfacció envers aquesta activitat.

A partir de les dades recollides, es presenta aquest article, amb el propòsit d'estudiar la relació entre la motivació dels estudiants, la seva participació en el Programa d'Acollida, el grau de satisfacció expressat en acabar-la i les seves possibilitats d'èxit en els estudis que enceten, amb la finalitat de presentar propostes que puguin contribuir a la millora de la universitat.

L'estudi, realitzat a partir d'una enquesta feta als estudiants de primer curs de grau de la UdL, mostra correlacions positives entre la motivació inicial dels estudiants i el seu grau de satisfacció per les activitats i els aprenentatges de l'acollida. Alhora, ens permet establir certs principis que ajudaran els respon-

sables acadèmics dels diferents centres a programar activitats noves, tant durant la setmana inicial del curs com durant el curs mateix, amb la finalitat de satisfer millor les necessitats i les demandes (no sempre de naturalesa acadèmica) dels estudiants, necessitats la satisfacció de les quals redunda en una millora del rendiment i en l'eventual èxit acadèmic.

Abandonament i Programes d'Acollida a la universitat

L'abandonament dels estudis universitaris és un dels fenòmens que més preocupa la institució universitària, no només perquè la seva incidència és un dels indicadors de qualitat que més es tenen en compte per avaluar-la, sinó també per les implicacions econòmiques que aquest fet comporta.

Els responsables de les polítiques educatives de tots els països volen que la universitat compleixi les seves obligacions de servei públic i, alhora, que tingui en consideració que ha de retre comptes a la societat. Per tant, detectar i eventualment prevenir l'augment de la taxa d'abandonament té rellevància quant a la rendibilitat i la productivitat de la universitat.

La literatura científica i administrativa considera abandonament el fet que un estudiant no es matriculi durant dos anys consecutius en la institució universitària. Cal destacar també el fet de la variada tipologia que pot presentar aquest fenomen, ja que pot ser definitiva (deserció) o transitòria, i també es pot donar la recol·locació, que es produeix quan un estudiant abandona una carrera però en comença una altra.

Des de fa uns anys les universitats, alhora que experimenten un augment del nombre d'estudiants, detecten també un increment dels abandonaments, la majoria durant els primers cursos. Hi ha molts factors que hi influeixen (ARCO TIRADO et al., 2004 i GAIJÍN et al., 2009). Hi ha coincidències en diferents estudis (CASADO MUÑOZ i RUIZ, 2009; FREENEY, 2009; MARTÍNEZ et al., 2009) a l'hora d'afirmar que molts estudiants presenten una escassa orientació prèvia a la universitat i que necessiten ser guiats i orientats.

Per quantificar aquest problema cal recordar que la taxa d'abandonament en l'estat espanyol, tendència que també s'estén a la resta d'Europa, correspon a un percentatge del voltant del 25% (CABRERA et al., 2006). Segons un informe del Ministeri d'Educació i Ciència (*Atlas digital de la España universitaria*), es desprèn que en tot l'Estat el 26,7% dels estudiants matriculats el curs 2000-2001 van abandonar durant els tres primers cursos, i es donen diferències entre àrees de coneixement, com pot ser el fet que en les carreres tècniques la taxa puja fins al 33% i en les de la salut baixa fins a un 11% (Elías, 2008). Per la seva part, segons l'Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari de Catalunya, en un informe publicat el 2007, l'índex d'abandonament a les universitats catalanes ascendeix aproximadament al 30% (AQU, 2007). Però la dada més espectacular és que, segons la Conferència de Rectors de les Universitats Espanyoles (CRUE), la taxa d'abandonament dels estudis universitaris ha ascendit a l'estat espanyol i se situa entre un 30% i un 50% en alguns casos (HERNÁNDEZ ARMENTEROS, 2008).

La creació de l'Espai Europeu d'Educació Superior (EEES) proposa, entre altres, un programa d'acció que potenciï la qualitat i la flexibilitat en l'àmbit universitari (COLOMER et al., 2010). El desenvolupament de l'EEES s'ha traduït en programes més o menys institucionalitzats que tenen com a objectiu la tutorització de l'alumnat i on el procés d'ensenyament i aprenentatge se centra en l'estudiant (CATELA, 2009).

De fet, estudis recents publicats en el nostre context (Catalunya) demostren que plans de transició i acollida que incorporin eines i suports necessaris poden afavorir la retenció dels estudiants, i evitar així el seu abandonament de la institució (GAIRÍN, 2010: 135). Un dels principals fronts sobre el qual s'ha d'incidir per evitar l'abandonament és la desmotivació dels estudiants per no veure satisfetes les seves expectatives acadèmiques (TRIADÓ, 2008).

L'establiment d'aquests programes hauria de constituir un mecanisme d'explicitació de les normes i els valors de la institució universitària i del procés formatiu al qual s'enfronten els estudiants, de manera que s'afavoreixi que els nous alumnes coneguin les regles del joc des de l'inici de la seva formació (COLOMER et al., 2010).

Alguns resultats obtinguts en experiències de programes d'acollida han mostrat una valoració positiva tant per part dels professors com dels estudiants (DEL-ARCO et al., 2009), indicant que una activitat d'aquestes característiques genera beneficis per a la universitat, ja que es tracta d'un indicador de qualitat en la docència universitària que incideix en el clima de la institució i ajuda a afavorir una millor adaptació de l'estudiant a la nova etapa formativa (que pot redundar en benefici sobre el rendiment acadèmic i la reducció dels índexs d'abandonament).

Una de les problemàtiques que es detecta (DEL-ARCO et al., 2009) és l'escassa tradició que en el sistema universitari espanyol hi ha en relació amb programes d'orientació i acollida dels nous estudiants. Això es constata de manera evident davant la reticència tant dels professors com dels estudiants per iniciar activitats d'aquestes característiques.

Un factor que cal tenir molt en compte és la resposta dels estudiants davant dels programes d'acollida. S'ha d'analitzar aquesta resposta en funció de la seva motivació envers els estudis i del grau d'expectatives i coneixement que se'n tenen. Aquest serà un dels punts importants d'aquest treball.

Motivació i competències en relació amb l'èxit acadèmic

La motivació, intrínseca o extrínseca, és un dels factors fonamentals de l'èxit acadèmic. Ara bé, la motivació és un factor psicològic, un element indissociable d'altres que constitueixen la personalitat de l'individu. Hi ha estudis (OECD, 2004) que relacionen amb rotunditat el que per a molts resulta ja una qüestió intuïtiva: aspectes cognitius i metacognitius, estils personals, trets de la personalitat i aspectes socials d'una banda, i èxit acadèmic de l'altra. Simplificant, els «bons estudiants» acostumen a ser individus els bons resultats dels quals depenen més d'ells mateixos que de les circumstàncies, com el sistema docent, l'organització o l'entorn acadèmic i social.

Dit altrament, els estudiants que, a banda de disposar d'unes competències cognitives bàsiques (domini del llenguatge oral i escrit, estratègies d'adquisició i conservació del coneixement), gaudeixen també d'un ventall mínim de recursos metacognitius (creativitat, esforç, capacitat de corregir els propis errors), tenen també uns «estils» característics d'aprenentatge (treballadors, reflexius, participatius, responsables). La seva personalitat, amb tots els matisos que calgui, té uns elements comuns quant a interessos, metes, actituds i hàbits, i, pel que fa als aspectes socials, val a dir que acostumen a ser molt actius en tot el que fa referència a les activitats d'ajuda mútua, de col·laboració amb els iguals i d'interès general per a l'entorn social.

Abans, hom creia que els bons estudiants treien «bones notes» perquè eren més intel·ligents. Ara, a partir dels treballs de Gardner (1995), sabem que no és únicament la intel·ligència en termes absoluts —difícil de mesurar, d'altra banda— el que compta, el que és valuós en termes d'aprenentatge, sinó que també cal afegir-hi alguns dels elements mencionats: consciència de l'aprenentatge, capacitat per desenvolupar estratègies, capacitat crítica i auto-crítica (amb els continguts, amb la manera com són proporcionats, amb la manera com són adquirits i assimilats). Altrament dit, estem parlant d'unes competències bàsiques que constitueixen les condicions de possibilitat d'adquisició de moltes altres, cognitives i professionals, de caràcter molt més específic.

La motivació és un dels components més importants de tot el procés d'aprenentatge i, alhora, un dels més difícils de mesurar. El desig d'aprendre és segurament el producte de molts factors biogràfics (personalitat, habilitats de la persona, dificultats intrínseques de la tasca que s'ha de fer, els incentius interns i externs, el context institucional).

En qualsevol cas, hi ha una relació entre la motivació i l'èxit acadèmic (VIDAL, 1994). Atès que la motivació és (etimològicament parlant) el motor de l'esforç que hi condueix, val la pena examinar la correlació, ja ben establerta, entre la personalitat dels estudiants i el seu èxit acadèmic (MARTIN I ORTH, 1994; CHAMORRO-PREMUZIC I FURNHAM, 2003). Els estudiants motivats tenen uns trets de personalitat ben manifestos, que s'expressen tant en la seva conducta verbal com en la pràctica. Un dels trets més característics és que manifesten que tenen metes, això significa que hom assumeix tant la meta com el camí que hi porta, que hom sap quin és aquest camí, les dificultats que eventualment hi trobarà i els esforços que caldrà fer per recórrer-lo. En termes didàctics, l'estudiant, havent establert els objectius, determina els mètodes i els procediments, escull i busca els recursos i planifica les accions per tal d'assolir les finalitats desitjades; això és, l'estudiant es planifica a si mateix. En el cas de l'estudiant, la motivació naix d'una elecció conscient, feta en funció d'afinitats, però també de l'autoconeixement que permet avaluar capacitats i forces en relació a fins.

Les variables de naturalesa afectivo-motivacional, tals com la percepció de la pròpia competència i l'establiment de metes, són elements que han de ser més considerats (BANDURA, 1997). Les creences, valors, metes i conducta

(acadèmica en el cas que ens ocupa) estan fortament correlacionats. Així, la percepció de l'eficàcia personal, entesa com autoconeixement de les pròpies competències, determina l'establiment de les metes. Per això, els individus que confien en les seves capacitats a l'hora d'organitzar i executar un determinat guió d'accions acostumen a obtenir bons resultats.

Contextualització i objectius de l'estudi

L'estudi que aquí es presenta es contextualitza a la UdL. Es tracta d'una universitat amb un àmbit d'influència territorial d'uns 9.000 estudiants aproximadament, amb una forta especialització cap a la formació i la investigació en l'àmbit agroalimentari, però sense oblidar altres àmbits del coneixement (salut, educació, humanitats i enginyeries) per donar compliment a la seva missió en el territori com a centre generador i transmissor de coneixement.

De manera cada vegada més sistematitzada i organitzada, la UdL realitza tot un seguit d'activitats de difusió de les titulacions que ofereix. Els diferents centres participen en jornades organitzades per centres educatius de secundària, en el marc de l'orientació educativa. També s'organitza una jornada de portes obertes a la qual assisteixen alumnes de Batxillerat de tota la província, atès que aquesta és l'única universitat que tenim a la província de Lleida. A banda, la UdL convoca uns premis de treballs de recerca adreçats a estudiants de segon de Batxillerat que tenen un èxit notable. Tot plegat amb el propòsit de fer més propera la universitat als seus futurs usuaris i alhora promoure la idea de vinculació entre aquesta i la societat.

Durant el curs 2008-2009 es va implementar per primer cop a la UdL un programa d'acollida per als estudiants de primer curs. La novetat es feu coincidir amb la introducció dels nous estudis de grau per a determinades especialitats. El curs 2009-2010 es va repetir el programa, aquesta vegada amb la implementació del 90% dels estudis de grau que restaven. És interessant recalcar que l'edició del Programa d'Acollida del curs 2009-2010 es va enriquir de les experiències i dels suggeriments fets per estudiants i professors durant el curs anterior, recollits a Del-Arco et al. (2011).

Tan important com la implementació d'aquest programa és el seguiment i l'avaluació que se'n fa. D'aquesta manera es poden recollir dades que ajudin a una millor planificació i a tenir en compte les necessitats reals dels nous estudiants. Així, és el nostre propòsit presentar els resultats d'un qüestionari fet a estudiants de primer curs de la UdL, durant el Programa d'Acollida de setembre de 2009, amb l'objecte d'assolir els objectius següents:

- Cercar evidències del grau de coneixement, informació i expectatives que tenien els nous estudiants de la UdL pel que fa al grau escollit.
- Conèixer la valoració que feien aquests estudiants del Programa d'Acollida: mancances, oportunitats, propostes de millora.
- Identificar variables que permetessin avaluar el nivell de motivació dels estudiants respecte als estudis que estan a punt de començar.

Metodologia

Instrument de recollida de la informació

Per a la recollida de dades es va distribuir entre els estudiants participants en el Programa d'Acollida un qüestionari validat prèviament per cinc experts, que el van avaluar en termes de pertinença i univocitat.

L'eina està dividida en quatre blocs ben diferenciats (en l'annex d'aquest treball s'incorpora l'instrument utilitzat):

- Un primer apartat que recull les dades d'identificació. En aquest es demana informació sobre l'edat, el sexe, la titulació que cursa, l'opció d'ingrés i la via per la qual l'individu va accedir a la universitat.
- El bloc següent se centra en els coneixements i les expectatives del grau, i s'hi recull l'opinió, la informació i les expectatives que tenen els nous estudiants respecte al programa formatiu de grau. Les opcions de resposta per a cada un dels ítems eren «Molt d'acord», «Força d'acord», «Poc d'acord» o «Gens d'acord».
- El tercer apartat se centra en la valoració del Programa d'Acollida pel que fa a planificació, participació i implicació del professorat, adequació dels continguts de treball i idoneïtat en la seqüenciació de tallers i activitats. Igual que en l'apartat anterior, les opcions de resposta per a cada un dels ítems eren «Molt d'acord», «Força d'acord», «Poc d'acord» o «Res d'acord».
- Finalment, en l'últim bloc es deixava una opció oberta perquè els estudiants fessin arribar suggeriments que poguessin ajudar a millorar el Programa d'Acollida.

Una vegada recollides les dades, se'n va fer l'anàlisi estadística.

Participants

El total de matriculats a la UdL, de primer accés, en els estudis de grau del curs 2009-2010 va ser de 1.807; els estudiants que van respondre el qüestionari van ser 838 (46,37%). La distribució de les respostes per centre va ser la que es mostra en la figura 1.

La major participació se situa a la Facultat de Lletres, amb el 80,9%; Infermeria, amb el 78,26%; l'Institut Nacional d'Educació Física de Catalunya (INEFC), amb el 65,1%; Dret, amb el 55,3%; els Estudis Tècnics Superiors d'Enginyeria Agrària (ETSEA), amb el 36,9%; Medicina, amb el 33,8%; la Facultat de Ciències de l'Educació (FCE), amb el 33,12%, i Escola Politècnica Superior (EPS), amb el 22,8%.

La distribució dels participants en l'estudi per edat ens mostra que el 85,5% dels estudiants se situaven en la franja d'edat entre els 17 i els 19 anys (taula 1).

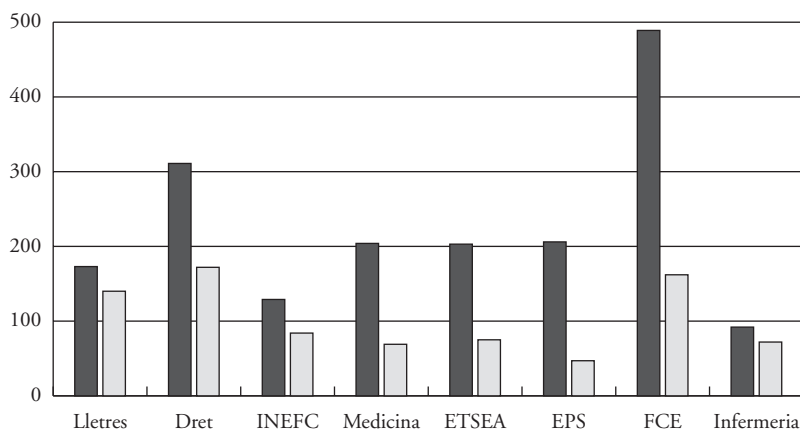

Figura 1. Participació per centre.

Taula 1. Participació per edats

Edat (anys)	Centre								
	Total	Lletres	Dret	INEFC	Medi- cina	ETSEA	EPS	FCE	Infer- meria
17	107	14	26	9	13	7	2	21	13
18	392	53	87	40	38	45	16	65	37
19	133	35	25	17	6	10	7	24	7
20	63	13	18	5	5	4	1	13	4
21 o més	143	25	16	13	7	9	21	39	11

Taula 2. Participació per sexe

Sexe	Centre								
	Total	Lletres	Dret	INEFC	Medi- cina	ETSEA	EPS	FCE	Infer- meria
Home	322	58	82	58	10	26	32	46	9
Dona	516	82	90	26	59	49	15	116	63

La distribució per sexe ens mostra (taula 2) que majoritàriament han estat les dones les que han respost el qüestionari (el 61,6% davant del 38,4% d'homes). Aquesta dada s'inverteix en el cas de l'INEFC, amb un 69% d'homes davant un 31% de dones, i en el cas de l'EPS, amb un 68,1% d'homes davant un 31,9% de dones. Aquestes dades estan directament relacionades amb un

domini de la població masculina que té entrada en aquestes titulacions. En el cas de l'ETSEA, on es desenvolupen també majoritàriament estudis d'enginyeria, el percentatge de dones enquestades se situa en un 65,3%, davant el 34,7% d'homes.

Respecte a la via d'accés a la universitat, les dades ens mostren que el Batxillerat és la porta d'accés majoritària dels estudiants enquestats en un 82,3%, seguit dels Cicles Formatius, en un 16,2% (taula 3)

Taula 3. Participació per edats

Via d'accés a la Universitat	Centre								
	Total	Lletres	Dret	INEFC	Medicina	ETSEA	EPS	FCE	Infermeria
Batxillerat	690	123	144	75	57	64	32	125	55
Segona titulació	9	2	1	0	1	0	1	3	0
Majors de 25 anys	10	2	2	0	0	0	0	3	2
Cicles Formatius	136	14	25	9	10	10	18	33	17
Altres	17	5	2	3	3	2	0	2	0

Resultats

Respecte al primer objectiu de l'estudi, el grau de coneixement, informació i expectatives que tenien els nous estudiants de la UdL pel que fa al grau escollit, les dades ens van mostrar que almenys el 60% sabien descriure el perfil professional dels graduats de l'especialitat escollida. La dada més baixa en aquest sentit la van proporcionar els estudiants d'INEFC, en què un 52% dels estudiants d'aquesta titulació es mostraven en condicions de fer-ho.

Dos aspectes més que cal destacar pel que fa al coneixement dels estudis són: per una banda, la majoria dels estudiants creia que en acabar els estudis seria prou competent per exercir una professió relacionada amb aquests; per una altra, que una àmplia majoria va mostrar una alta motivació per als estudis que es disposava a començar. Cal destacar el fet que pràcticament el 100% dels estudiants majors de 25 anys estaven especialment motivats en els estudis que afrontaven.

Respecte al segon objectiu plantejat, és a dir, la valoració dels estudiants del Programa d'Acollida, en destacarem algunes de les dades més significatives. En referència a si el programa facilitava l'adaptació dels estudiants i en disminuïa l'ansietat prèvia i els interrogants que es plantejaven sobre el dia a dia a la universitat, un 65% va indicar que es mostrava molt d'acord o bastant d'acord amb aquest fet. Per centres, els estudiants d'INEFC i de Medicina van

mostrar el grau d'acord més elevat (80 i 85% respectivament). En canvi, els d'ETSEA i de Lletres eren els que estaven menys d'acord en aquest aspecte (un 52% en ambdós casos).

Per franges d'edat, en aquest sentit també els estudiants majors de 25 anys destacaven la seva resposta positiva envers a considerar que el Programa d'Acollida era una oportunitat de familiaritzar-se amb la universitat abans de començar el rigor acadèmic, i era útil o beneficiós per a ells (el grau d'acord era pràcticament del 90%).

Un altre aspecte que van valorar molt positivament els nous estudiants era la participació d'altres estudiants de cursos superiors en el Programa d'Acollida, incidint que s'hi hauria de poder comptar en anys successius. L'acord amb els enunciats corresponents era, respectivament, del 77 i del 78%. Sobre això, cal afegir que una de les preguntes del qüestionari era si consideraven important que durant el Programa d'Acollida es treballessin les relacions amb els companys. La resposta fou gairebé unànime, amb una mitjana d'acord amb aquesta dada del 89,9%.

Sobre si les activitats del Programa d'Acollida haurien de tenir continuïtat durant el curs, el 57% es va mostrar molt o bastant d'acord, observant que el grau d'acord més baix el van indicar els estudiants de Lletres (un 45% van indicar estar molt o bastant d'acord amb aquest ítem), els d'Infermeria (un 37%) i els d'ETSEA (un 32%).

La darrera dada que cal destacar fa referència a si els estudiants estarien disposats a participar en el Programa d'Acollida del curs vinent si els ho demanessin. En aquest sentit, només el 46% dels estudiants de l'ETSEA, el 51% dels de Dret i el 50% dels de l'EPS hi estarien disposats, dades que contrasten fortament amb el 64% de l'INEFC o el 88% de Medicina.

Pel que fa al tercer objectiu que ens plantejàvem amb l'estudi, això és, el grau de motivació per a la realització dels estudis, les dades ens van mostrar que el 98,6% dels estudiants d'Infermeria es mostraven molt d'acord o bastant d'acord a tenir una elevada motivació envers els estudis que estaven a punt de començar. A continuació, els estudiants amb major grau d'acord foren el de l'EPS (97,9%), Medicina (94,2%), Lletres (94%), INEFC (94%), ETSEA (93,3%), FCE (93,1%) i Dret (89%) (vegeu la figura 2).

Amb aquests resultats, vam mirar d'esbrinar el paper que podia jugar la nota de les Proves d'Accés a la Universitat (PAU) que havien obtingut els estudiants de la UdL per accedir als estudis. La nostra hipòtesi era que els qui tenien una nota més alta, i que per tant podrien matricular-se a la carrera escollida, mostrarien major satisfacció per l'acollida i major motivació envers els estudis que iniciaven.

En aquest sentit, de l'anàlisi de les dades es desprèn que els estudiants més satisfets eren els d'EPS (nota mínima d'accés: 5) i els de Medicina i Infermeria (nota mínima d'accés: 8,5). Aquests resultats, aparentment, són contradictoris, car estudiants que han necessitat una nota de tall tan diferent per accedir als respectius estudis valoren de la mateixa manera el Programa d'Acollida i mostren una elevada motivació envers els estudis.

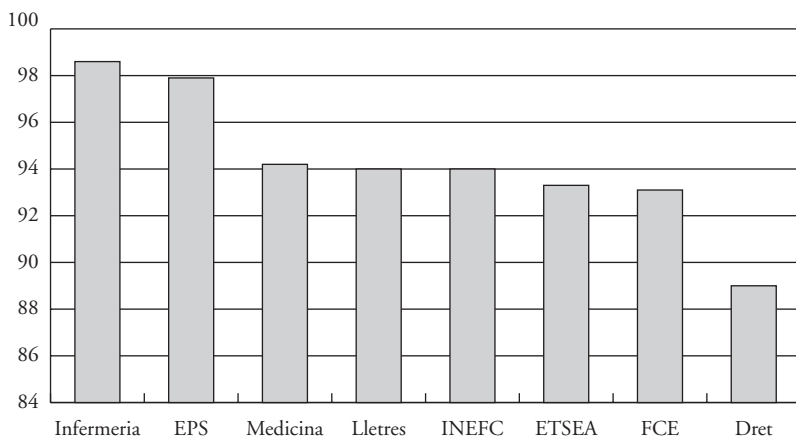

Figura 2. Grau de motivació envers els estudis.

En realitat, la contradicció és només aparent, primer perquè, si bé és cert que la nota de tall d'enginyeria és baixa, bona part dels estudiants que s'hi han matriculat tenen bones notes i fins i tot excel·lents a les provés d'accés a la universitat, notes que els haurien permès accedir a altres estudis. El cert és que la baixa nota de tall d'enginyeria no és deguda a una altra cosa que a la baixa demanda que hi ha d'aquests estudis en aquests moments, probablement per causa de la saturació del mercat i les expectatives laborals existents. En canvi, és perfectament conegut l'alt grau de dificultat que presenten aquests estudis.

Respecte als estudiants de Medicina, la reflexió que se'n pot fer és que els estudiants tenen prejudicis sobre determinades carreres; de fet, en tenen sobre totes les carreres. Aquests prejudicis, fonamentats o no, tenen l'origen en dades objectives, com ara les notes de tall per accedir als estudis, l'existència de pràctiques que impliquen molt de temps, el nombre d'abandonaments i, pel que fa a les dades subjectives, aquestes s'alimenten principalment dels comentaris informals que els estudiants fan sobre els seus propis estudis. En el cas de la UdL, els estudiants nouvinguts creuen que Medicina té un nivell d'exigència major i, per tant, en el moment de començar el curs tenen un nivell d'ansietat superior al d'altres estudiants. Aquesta dada es dedueix clarament de l'enquesta; per exemple, i sense ser exhaustiu, quant a l'anàlisi de les respostes, el 85% dels estudiants de Medicina manifesten que el Programa d'Acollida els ha ajudat a disminuir l'estrès provocat per la imminència de l'inici del curs.

Discussió dels resultats

Som conscients que la valoració que fan els estudiants del Programa d'Acollida depèn de molts factors: que l'acollida estigui ben planificada, amb activitats diverses, útils i alhora engrescadores, i totes d'una manera o altra funcionals,

i que els estudiants rebessin un tracte adequat per part de les persones que havien de tractar amb ells. Aquest treball pretén ser la porta d'entrada envers una temàtica complexa que requeriria no només l'opinió dels estudiants a través d'un qüestionari, sinó també altres tècniques i instruments que ens permetessin triangular informació aportada per altres informants. En el nostre cas, vam considerar que un factor que havia de determinar el grau de satisfacció era precisament el de la motivació dels nous estudiants.

El fet que els estudiants de l'INEFC mostressin un baix nivell de coneixement dels estudis que estaven a punt de començar, l'interpretem com que, en aquests estudis, les sortides professionals, fins i tot en estricta aplicació de les competències adquirides, són molt més diverses (l'àmbit de l'INEFC comprèn la professió docent, l'entrenament de diferents esports i el suport que se'ls dóna, l'orientació personal correctiva, les tasques de gestió i organització de clubs de diversa mena, etc.), mentre que les dels altres graus estan més definides.

Quant a l'especial motivació mostrada pels estudiants majors de 25 anys, una interpretació d'aquesta dada és que disposen, encara que només sigui per una qüestió d'edat, de més maduresa general i d'un major coneixement de si mateixos. Acostumen, doncs, a tenir una ajustada percepció de les pròpies competències: saben què poden i què no poden fer. Coneixen bé les seves limitacions, saben que hauran d'esforçar-se molt per assolir l'èxit en els seus estudis i, tanmateix, tenen prou nivell de confiança en si mateixos com per intentar-ho.

El fet de veure que els estudiants en general mostraven un bon coneixement respecte als estudis que estaven a punt de començar, l'elevada motivació i la creença que acabarien el grau essent prou competents per exercir una professió relacionada amb aquest, ens duu a desenvolupar un dels aspectes, esmentats anteriorment, que correlaciona la personalitat dels estudiants amb el seu èxit acadèmic, que de moment només coneixem per les notes de tall per a l'accés a la universitat i per les notes obtingudes. Dèiem, en efecte, que el fet d'expressar que tenen metes era molt important en termes acadèmics, car implicava que els estudiants que verificaven aquest punt tenien, alhora, un alt grau d'autoconsciència de les seves capacitats en relació amb els fins. I, en altres paraules, formaven part del que definíem com «bons estudiants».

Pel que fa a la nota de tall d'accés a les titulacions i la motivació dels estudiants, creiem que la nota de tall que té una carrera no és l'únic factor que ens permet conjecturar el grau de motivació que tenen els estudiants que l'escullen. En realitat, no avaluen la dificultat intrínseca d'una carrera únicament per la nota de tall, encara que sigui un factor no menyspreable. Els estudiants tenen un coneixement prou correcte, per bé que sigui únicament a través de referències indirectes, del grau de dificultat dels estudis. Per tant, les persones que saben positivament que comencen una carrera difícil, tenen interès, estan motivades i tenen un alt grau d'autoestima. Pensen que tot el que els pugui facilitar l'èxit ha de ser benvingut.

Conclusions

A partir de l'estudi hem pogut adonar-nos que la valoració que es fa del Programa d'Acollida varia substancialment en funció dels estudis on estiguin matriculats els estudiants, i s'aprecien valoracions molt positives però també altres que no tant. Aquest fet ens obliga a plantejar una primera conclusió, que és que probablement cal una revisió global del Programa d'Acollida en aquells centres acadèmics on la resposta ha estat menys positiva, així com continuar treballant per obtenir dades que permetin clarificar els motius d'aquesta baixa puntuació en aquest esdeveniment. Un altre element que caldria estudiar és el nivell d'homogeneïtat que té el Programa d'Acollida en cadascun dels centres on s'ha implementat (nombre d'estudiants d'anys anteriors que hi participen, qualitat de la documentació lliurada, qualitat del tracte humà...).

La proposta que neix de les consideracions anteriors és que es procedeixi a la revisió dels protocols emprats en cadascun dels centres per al Programa d'Acollida a fi que, en primer lloc, siguin exactament iguals en els aspectes essencials (per permetre així, alhora, que siguin comparables en termes d'investigació), i en segon lloc, que s'ajustin a les especificitats de cadascun dels estudis, a fi d'augmentar-ne l'eficàcia.

Es pot afirmar, a la vista dels resultats globals de l'estudi, que la majoria dels estudiants comencen les seves carreres amb un grau de motivació divers, en funció de la motivació intrínseca que tenen respecte de l'estudi en general i, en particular, del fet que hagin pogut o no estudiar la carrera que preferien. Tot i que així hagi estat, això no obsta perquè els estudiants tinguin un determinat grau d'angoixa, que el Programa d'Acollida contribueix a disminuir.

Propostes per millorar el Programa d'Acollida

A partir de les aportacions dels estudiants, indiquem a continuació les principals propostes de millora per introduir al Programa d'Acollida:

- La primera proposta, genèrica, és mantenir l'esquema bàsic del programa, incidint especialment en els aspectes que més contribueixin a donar seguretat als nous estudiants i disminuir l'estrès per desconeixement. Com més informació tinguin relativa al funcionament de diferents serveis transversals de la universitat i de les dinàmiques de les classes i les assignatures, més gran serà la confiança envers el procés formatiu que inicien.
- La segona proposta és reforçar les activitats informatives d'acollida, que tenen un aspecte bàsicament de coneixement de la institució: espais, protocols bàsics d'informació, registre, contacte, dubtes i problemes, continuïtat dels estudis, etc.
- La tercera proposta és que, en programar les activitats d'acollida, es procuri la implicació voluntària d'estudiants de cursos superiors, que puguin així compartir la seva experiència amb els nous estudiants i facilitar-los informació bàsica, tant de caràcter tècnic i instrumental com altra relativa a

- aspectes de vida social i comunitària a la universitat i a la ciutat, que pugui contribuir a la disminució de l'ansietat pròpia dels primers dies.
- La quarta proposta seria potenciar estratègies d'orientació i tutoria en què el professorat desenvolupés tasques de tutoria més enllà d'aspectes acadèmics. Crear figures de referència per als estudiants a qui poguessin adreçar-se en cas de dubtes o problemes relacionats amb aspectes més personals o on rebessin informació sobre el seu futur laboral, ajudaria a potenciar un sentiment de pertinença i d'implicació amb la institució universitària.
 - La cinquena proposta seria crear un cos de «mentors» oficials per als nous estudiants. Això garantiria la continuïtat del programa i afavoriria l'aparició de més forts lligams entre els estudiants i entre aquests i la institució que els acull. També ho faria, segurament, que es programessin activitats col·lectives tendents a incrementar la vida social comunitària dels estudiants, de manera que es generessin sentiments de pertinença al centre corresponent. És aquest un factor psicològic difícil d'avaluar pel que fa al seu contingut mateix, però, en general, el sentiment de pertinença i l'actitud general respecte de l'escola, entre els infants, o respecte d'un centre acadèmic qualsevol, entre adolescents i joves, és tan important, quant a l'èxit acadèmic com a la mateixa motivació subjectiva per als estudis (OFFORD i WATERS, 1983), car genera deures subjectius respecte a la institució i als individus que hi pertanyen.
 - Finalment, seria interessant, en acabar el primer curs de la carrera, passar una segona enquesta als estudiants de primer any on es formulessin preguntes específiques, preguntes com ara quins són els seus sentiments respecte al seu centre (o la universitat en general) com a lloc, si hi fan amics amb facilitat, si s'hi troben a gust o fora de lloc, etc.

Referències bibliogràfiques

- AGÈNCIA PER A LA QUALITAT DEL SISTEMA UNIVERSITARI DE CATALUNYA (AQU) (2007). *El sistema universitari públic català 2000-2005: una perspectiva des de l'avaluació d'AQU Catalunya*. Barcelona: AQU Catalunya.
- ARCO TIRADO, J.L.; FERNÁNDEZ MARTÍN, F.D.; LÓPEZ ORTEGA, S. i HEILBORN, V. (2004). «Motivación, universidad de calidad y servicios de counseling en la Universidad de Granada». *Revista Electrónica de Investigación Psicoeducativa*, 2 (1), 81-96.
- BANDURA, A. (1997). *Self efficacy: The exercise of control*. Nueva York. Freeman.
- CABRERA, L.; BETHENCOURT, J.T.; ÁLVAREZ, P. i GONZÁLEZ, M. (2006). «El problema del abandono de los estudios universitarios». *Revista RELIEVE*, 12 (2).
- CASADO MUÑOZ, R. i RUIZ, M. (2009). «Programa Mentor: tutorías entre compañeros/as». A: *Actes II Congrés Internacional Univesit09*. Girona: Universitat de Girona.
- CATELA, M. (2009). «Pedagogical models in European space for higher education-tutoring». A: *Proceedings of ICERI2009 Conference*. Madrid.
- CHAMORRO-PREMUZIC, T. i FURNHAM, A. (2003). «Personality predicts academic performance: Evidence from two longitudinal university samples». *Journal of Research in Personality*, 37 (4), 319-338.

- COLOMER, J.; SANTOS, L.; CASADO MUÑOZ, R.; DEL-ARCO, I. i CASELLAS, R.M. (2010). «Programas de tutoría y mentoría: respondiendo al desafío de la Universidad centrada en el estudiante». A: *Actes VI Congrés Internacional de Docència Universitària i Innovació*. Barcelona: CIDUI.
- DEL-ARCO, I.; CAMATS, R.; FLORES, O.; ALAMINOS, F. i BLÁZQUEZ, J. (2009). «Programas de acogida para los estudiantes de grado: experiencia en los primeros grados de la UdL». A: *Actes II Congrés Internacional Unives09*. Girona: Universitat de Girona.
- DEL-ARCO, I.; CAMATS, R.; FLORES, O.; ALAMINOS, F. i BLÁZQUEZ, J. (2011). «An introduction programme for Bologna first-year bachelor's degree students in Spain». *Electronic Journal of Research in Educational Psychology*, 9 (1), 445-462.
- ELÍAS, M. (2008). «Los abandonos universitarios: retos ante el Espacio Europeo de Educación Superior». *Estudios sobre Educación*, 15, 101-121.
- FREENEY, Y. (2009). «An evaluation of a peer-mentoring programme in a school of Psychology Ahmed at increasing student engagement». A: *Proceedings of ICERI2009 Conference*. Madrid.
- GAIRÍN, J.; MUÑOZ, J.L.; FEIXAS, M. i GUILLAMÓN, C. (2009). «La transición Secundaria-Universidad y la incorporación a la Universidad. La acogida de los estudiantes de primer curso». *Revista Española de Pedagogía*, 242, 27-44.
- GAIRÍN, J. (coord.) (2010). *L'abandonament dels estudiants a les universitats catalanes*. Barcelona: Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari de Catalunya. [Consultat el 4/03/12]. [Disponible a <http://www.aqu.cat/doc/doc_30801544_1.pdf>].
- GARDNER, H. (1995). *Estructuras de la mente. La teoría de las inteligencias múltiples*. México: Fondo de Cultura Económica.
- HERNÁNDEZ ARMENTEROS, J. (dir.) (2008). *La universidad española en cifras*. Madrid: Conferencia de Rectores de las Universidades Españolas. [Consultat el 3/04/12]. [Disponible a <<http://www.oei.es/salactsi/INFORMEEJECUTIVOUEC2008.pdf>>].
- MARTIN, P.R. i ORTH, L.C. (1994). «Interactive effects of student temperament and instruction method on classroom behavior and achievement». *Journal of School Psychology*, 32 (2), 149-166.
- MARTÍNEZ, M.A.; CASTELLANO, V.; ARES, I.; RAMOS, E. i MARTÍNEZ, M. (2009). «Mentoring students in university». A: *Proceedings of ICERI2009 Conference*. Madrid.
- OECD (2004). *Learning for Tomorrow's World. First Results from PISA 2003*. Organisation and Development.
- OFFORD, D.R. i WATERS, B.G. (1983). «Socialization and its failure». A: LEVINE, M.D.; CAREY, W.B.; CROCKER, A.C. i GROSS, R.T. (eds.). *Developmental-Behavioral Pediatrics*. Nueva York: John Wiley and Sons Inc.
- TRIADÓ, X. (2008). «El aprendizaje en Ciencias Sociales mediante el uso de casos audiovisuales. Instrumento de aprendizaje, motivación y mejora de la comprensión educativa». *Innovación Educativa*, 18, 213-222.
- VIDAL, C. (1994). «Factores que influyen en el rendimiento de los escolares». A: LARROSA, F. (ed.). *El rendimiento educativo*. Alicante: Instituto de Cultura «Juan Gil-Albert».

Annex

Avaluació del Programa d'Accollida dels graus

Amb la intenció de cercar l'excel·lència de totes aquelles actuacions que es desenvolupin en aquests nous projectes formatius, et demanem que ens ajudis a detectar aquells aspectes que s'han de millorar i quins són els que consideres efectius.

Gràcies per la teva col·laboració. Les teves opinions i aportacions seran considerades per tal de poder oferir un acurat Programa d'Accollida als estudiants de la UdL.

INFORMACIÓ BÀSICA			
Edat	Sexe	Titulació que es cursa	Opció d'ingrés

Via per la qual vas accedir a la Universitat				
Batxillerat (modalitat)	Segona titulació	Majors de 25 anys	Cicles Formatius	Altres (especificar)

Valora el teu **grau d'acord** en relació amb els aspectes dels blocs següents:

BLOC: CONEIXEMENTS I EXPECTATIVES DEL GRAU

	Molt d'acord	Bastant d'acord	Poc d'acord	Gens d'acord
Coneixements				
Sé què és l'Espai Europeu d'Educació Superior.				
Abans d'arribar a la Universitat ja coneixia la nova estructura dels estudis universitaris (graus i màsters).				
He tingut una informació acurada del que implica Bolonya a la UdL.				
Podria fer una descripció sobre quin serà el perfil de la persona graduada en aquests estudis.				
Conec quines són les sortides professionals que m'ofereixen aquests estudis.				
Expectatives				
Crec que els estudis de grau seran més complets que els de les antigues diplomatures o llicenciatures.				
Crec que en el grau podré fer més pràctiques dels meus aprenentatges que si es tractés d'una titulació antiga.				
Crec que el professorat m'orientarà per prendre decisions relacionades amb el meu futur laboral.				
Crec que en aquests estudis assoliré competències del grau (per exemple, treballar en equip, saber resoldre problemes, prendre decisions, aprendre a aprendre...).				
Crec que quan finalitzi els estudis de grau estaré preparat per afrontar una feina que hi estigui relacionada.				
Tinc una elevada motivació en la realització d'aquests estudis.				

BLOC: VALORACIÓ DEL PROGRAMA D'ACOLLIDA AL GRAU

	Molt d'acord	Bastant d'acord	Poc d'acord	Gens d'acord
Les activitats d'acollida				
La planificació i l'horari han estat adequats.				
La documentació que se'ns ha lliurat és útil.				
Les explicacions rebudes han estat funcionals.				
La informació i les pràctiques realitzades em permetran desenvolupar-me autònomament en els nous estudis que començo.				
Disposo d'informació i d'eines suficients per iniciar amb garanties d'èxit els nous estudis.				
Sé on demanar ajuda si és necessari (tinc referències clares dels llocs i/o persones que poden facilitar-me la resolució de dubtes).				
La implicació del professorat del grau en la setmana d'acollida ha estat un aspecte que cal destacar.				
L'assignació de tutors i tutories m'ajudaran a integrar-me a la vida universitària.				
El tracte humà que he rebut durant l'acollida ha estat satisfactori.				
Crec que hauria d'haver més activitats pràctiques.				
Les activitats del Programa d'Acollida haurien de tenir continuïtat durant tot el primer curs, i incorporar-hi altres temes d'interès per a tots els estudiants.				

	Molt d'acord	Bastant d'acord	Poc d'acord	Gens d'acord
Perspectiva després de la setmana d'acollida				
La participació en la setmana d'acollida m'ha ajudat a disminuir els factors estressants propis del principi de curs.				
La setmana d'acollida ha solucionat els dubtes i els interrogants que se'm plantejaven sobre el funcionament i el dia a dia de la vida universitària.				
És important treballar la relació entre els companys del grau.				
Si per a l'any vinent em demanessin participar en activitats d'acollida als nous estudiants, acceptaria de bon grat.				
Recomanaria als nous estudiants la participació en la setmana d'acollida.				
Actuacions concretes				
Valoro positivament la participació, durant la setmana d'acollida, d'estudiants de cursos superiors.				
S'haurien de programar més activitats lúdico-esportives.				
Les proves de nivell de llengua estrangera m'han ajudat a conèixer com es tractarà aquest tema al grau.				
Seria important comptar amb un company de cursos superiors que m'ajudés durant el meu primer any a la Universitat.				
Em dona seguretat que totes les tutories de primer les faci un professor.				
Conèixer els espais, els laboratoris, les aules del campus m'ha ajudat a integrar-me els primers dies.				
Per als estudiants de fora de Lleida és interessant fer activitats de visita per la ciutat.				
Durant el primer mes s'haurien de repassar continguts anteriors abans de començar amb el grau.				
La informació i orientació sobre serveis i associacions estudiantils ha estat important.				

Anota aquí altres observacions que vulguis fer arribar sobre el Programa d'Acollida